

(چاو له جياتی چاو) .. چیر کی تراژیدی ئامینه بههرامی .. هیوا ناسیح

ئه م کت به چیر کی راستینه و تراژیدی ئامینه بههرامی به ناوی;
چاو له بری چاو، کو کی شهیدا ئه سید ده ژت به دهموچاومدا. ئستا
چاره نوسی ئه و له دهستی مندايه Auge um Auge: Ein Verehrer
schüttete mir Säure ins Gesicht. Jetzt liegt sein Schicksal in
meiner Hand). سا ی ۲۰۱۰ به هاوکاری میخایل گو سه ل (michael
gösele) که ر ژنامه نوس و نوسهره وه یوتا هیمیل ایخ (Jutta
Himmelreich) که مام ستای زانک و وهرگ کی ناسراوه و فارسی ز
به باشی ده زان، به زمانی ئه مانی و له ئه مانیا ب او ده کر ته وه
, که زیاتر له ۲۵۰ لاپه هیه. هاوکات چیر که که ی به چند زمان کی
تریش ب او ده کر ته وه.

ئه م یاده وه ریه یان چیر که به زمان کی ئه ده بی ز ر جوان نوسراوه،
هه ندک جار خه یا و بویه ر (واقع) ت که او ده کات، ئه مه ش جوانتری
کردوه. جگه له گ انه وه ی خودی چیر که که، بیر ی پشکه و توخوازی،
دید ی ره خنه گرانه ب باری سیاسی و ک مه لایه تی و یاسایی ئه ران،
نابه رامبه ری ژنان و پیاوان له ر ژه هات به گشتی و ئه ران
به تایبه تی ده خاته وو، ئه مانه ت که به ا و دنیا بینی خ ی کردوه،
پاشان وانه ی ئیراده ی به ه ز و ک نه دان و ل بورده یی ده داته مر ق،
ئه مه ش به ل خ شبوونی ناوبراو له تاوانکاره که، خ ی گه یانده تر پکی
مر ق د سستی و زیاند سستی، که چاوه واننه کراو بوو. دیاره له
کوردستان به گشتی و باشور به تایبه تی ئه م ج ره چیر که نه کم و ز
هه ن، ب نمونه کات که گه نجانی توند ی ئیسلامی ت زابیان به باسک و
قاجی ژنانی سفوردا ده کرد، یان کوشتن و سزادانی ئه و کچانه ی به
هه ر ه یه که وه ب ت شویان به که سانک نه کردوه، که به د یان نه بووه.
له بهر گرنگی ئه م بابه ته دوا ی خو ننده وه ی، هه زمکرد خو ننده وه یه کی
ب بکه م، هیواددارم چیر کی ئامینه ک تای ی بهم تاوانه ق زه وانه
ه نا ب ت.

ئامینه بههرامی، کچی کی گەنج و زۆر دڭگیر و جوان ، ساڵی ١٩٧٨ له تاران له دایک بووه، منای و ههزره کاری لهو به سهبردوه. سه ره تایی کتبه که باسی یادهوهیری منای خای دهکات، بهام چیرکی تایی ئهم لهوهوه دهستپدهکات، کاتک ساڵی ٢٠٠٤ کاتک ته مه نی ٢٤ ساڵه، له کارگه یه کدا کاری ده کرد و خوڭندکاری زانکاش بوو له بهشی ئه ندازیاری ئه له کترنیک له تاران، کوک به ناوی (مه جید موه حیدی) که خوڭندکار بوو له گه یان، ته مه نیشی چوارسا له ئهم که متربووه سه رسام و شه یدای ده بای و ئه میش دای پنادا، زری به ده هاندای شوی پکات، دایکی ناوبرا ویش به ته له فون هه و ده دات ئامینه ازای بکات، بهام ئهم ازای نابای، چونکه په له ی شوی نییه و ده یه وایت جار خوڭندنه که ی ته وای بکات و هه ندک باربووی خزانه که یان بکات، بهام مه جید خای و دایکیه وه ئهم هه راسان ده کهن و به مه ش واز نا هاندای، کاتک ئامینه به وراه نانی ئهم و له ناچاریدا ده وایت، شوم کردوه، دوا ی چه ند رزک مه جید له نو شه قامکی تاراندا تزاب (ئه سید)کی زۆر ده وای به ده موچاو و سه ر و ده ستیدا. ناوبرا ویش ده سگیر ده کرایت.

پاش گه یاندنی به نه خا نه ده رده که وایت چاوی چه پی به ته وای له ده ستدا وه، چاوی راستیشی خه ریکه له ده ست ده دات و ده مودان و وخسار و سه رو پرچ و مل و ده ستکیشی ئه سیده که ته وای دایخوراندوه و بگه زیان به سییه کان و گورچیه کانیشی گه یشتوه! ته نانه ت وهک خای ده وایت: چونکه دکتاره پیاوه کان نه یان ده توانی له چه که که ی لا بدهن، برینه کانی سه ری وهک خای مانه وه و تزابه که زیاتر کاریگه ری دانا و وایت به پستیدا. خای و دکتاره کانیشی ته وای نائومد ده بن، مه مه دی برای چا وکی خای پشکه شی ده کات، بهام دکتاره کان، ده وایت

ناتوانين نهشتهرگهرييه که نه نجام بدهين، چاوی بـ بگوازينه وه. سهرهـ ای ئـشی جهسته یی و دهرونی ووداوه که ئه وهی زـر ئازاری دهدات، قسه و قسهـ کی ئه وانهی دهوروبه رین، که بـ نمونه دهـن: نه ده بوو ئه وه نده خـت جوان کردبا، نه ده بوو قژت ده رختبا، نه ده بوو مکياجت کردبا یان ده بوو شوت پـ کردبا و ...هتد. له یه کهم دانیشتنی دادگادا مهجید ئهم ده بینـت، که چی به لاقرتـ و پـ که نینه وه پـی دهـت: تاوانی خـت بوو، ده بوو شوت پـ کردبام! که ئهم قسانه بـ ئامینه وهک زله یهک و ابوو، دهـت، ئاخـر خهـکینه من چـن شوم بهم دـنده یه بکردایه!!

دوای ئه مسهروسهرـ کی زـر و نه خـشخانه و دکتـری جـراوجـر و چه ند نهشتهرگهرييهک، به هیوای ئه وهی چاوی ئاستی رزگار بکهن و بـ ئه وهی هه وه نه کات دایده پـشن و بـ یار ده دن بـ چاره سهر بینـرن بـ ئیسپانیا شاری به رشهـ نه. ئهم بهم هوشه خه مگینی و به دبه ختییه له گهـ خوشکـ کیدا ده چنه ئهـ، هه رچه نده دکتـ ره کان زـر له گهـ میهره بان ده بن و هاوکاری ده کهن، وهک خـی دهـت من جارـکی تر له دایکبوومه وه، ئه گهر پشتگوـختن و ئه ملاولا پـکردنی دکتـ ره کانی تاران نه بووایه، هه ردوو چاوم له ده ست نه ده دا. رـژانه ده بـت ده یان حبـ بخوات بـ چاره سهـر و که مکردنه وهی شوـنه واری تاوانه که. له بهر کاریگه ریی چاره سه ره کانی وه ریده گرـت کـشی زـر زیاد ده کات. لهـ هه ندک ئاسوده یه بهـام کـشی دارایی لـی سهرهـ ده دات، هه روه ها خوشکه که شی وهک پـویست و به دـسی هاریکاری ناکات. ئهم کچـکی تا بـی ژیر و وشیار و به ئیراده و رـشه نبیره. له رـگه ی هه ندک که سی خـرخواز و رـکخراو و که سایه تییه وه هاوکاری ده کرـت، بهـام تـچوونی نهشتهرگه ریه زـره کانی بـ که مکردنه وهی زیانی ئه سیده که، رزگارکردنی چاوی ئاستی، که تـزکـ و ناکی تـدا ماوه و گـانه وهی ده موچاوی له شـواوی زـر زـره، بـیه توشی چه رمه سهر و تاـی و سوـری زـر ده بـت، بهـام کـ نادات. لهـ نزیکه ی بیست نه شگه رگه ریی بـ ده کرـت. ماوه یهک به کوـری به ته نها لهـ ده ژی و رـژکیان شوقه که ی ده سو تـت!

ده یگـته وه که ئـواره یه کیان له به رشهـ نه له شوقه که ی خـی دانیشتبوو، له ناکاو شتـکی لینج و شل به چاوی ئاستیدا شـ ده بـته وه، که دهستی لـ ده دات و ده ست له چاـیای چاوی ده دات به تاـه، ئیتر تـده گات ئه مه ههـوژه ی چاوـتی ها تـته ده ره وه!! ئیتر ئه وه ندهی تر نائومـدی و هـشبین ده بـت، بهـام هه ر کـ نادات. دکتـ ره کان بـ یار ده دن چاوـکی دروستکراو له جـی چاوی ئاستی دابنـن. زـر خه فته دایده گرـت، خه ون به وه وه ده بینـت، هه ردوو چاوی مهجید کوـر بکهن و ئه میش به دیاری دوو چاوی ده ستکردی وهـک ئهـمه ی

خای بـ بنـرت!

تاوانبار که دواي دوو سا يه که مجار به ۱۲ سا حوکمی زيندانی ده درت، ههروه ها به پـدانی به پاره يه که ده يکرده ۱۳۰ هزار ئـير، چونکه ئامينه مـينه يه، ئه گينا پياو بووايه ده يکرده ۲۶۰ هزار ئـير! سه ير ئه وه يه له دانيشتنه کانی دادگا و لـدوانه کانيـدا بـ اگه يانـدن مه جـیدی تاوانکار هه رگيز په شيمانی له کاره که ي نشان نادات. که سوکاری مه جـيديش له بری کوـه که يان، دـن ئـم تاوانبار دهـکن و هـيچ هاوسـزی و هاوکاریه که پيشان نادهـن بـی. ئامينه داواي کرده وهی هاوچهـشن ده کات، واتـه به هـمان شـوه چاوي تاوانکار کوـر بکه نه وه، ئه وهی له شه ريـعه تی ئيسلامدا پـی دهـن (قيـساس) و به بنه ماي (چاو له بری چاو) ناسراوه، له بنچينه شـدا ئـم ياسايه ده گـهـته وه بـ ئـو ده ستوره له سهـر ميله به ناوبانگـه نوسراوهـی نه بوخزنه سر له ناوچهی عـراقی کـن، که دهـن (چاو له بری چاو، دان له بری دان) نزیکه ی سـ هزار ساـک له مهـوبهـر له بابل نوسراوه و دانراوه، ههـندک له زانايان به يه که م ده ستوری نوسراوی دادهـن له جيهاندا.

دواي سوربوونی له سهـر ئـم سزايه، که به پـی وتهی خـی، مه به سـتی تـه کردنه وه نييه، بهـکو ئامانـج لـی ئه وه يه، که ببـته نمونه يه که و پهـندک و ئـتر هـيچ پياوـک نه توانـت تاواني وا ئه نجام بدات، چونکه پـشـتريش ئـم جـره تاوانه ئه نجام دراوه به رامبهـر ژناني تر. ئـو دهـن من دژی زيندانيـکردنـيم، چونکه دوو ساـه تـيدايه و تهـها ده ساـی دهـمـنـته وه، پاشان ههـر جار ناچارـ حکومهـت و سهـرکـی وـات لـبـوردنی گشتيان بـ دهـرده کات و دـنيـام چهـند ساـکـی پـ ناچـت، له زيندان ئازاد دهـبـت، دوور نييه دووباره ی بکاته وه. له کاتـکـدا مهـجـيد دهـخـوازـت سزای مهـرگی به سهـردا بدهـن، که ئاسانه و رزگاری دهـبـت. بهـام ئامينه دژی سزای مهـرگه و دهـن: به مهـرگ ئـو ئـتر هـيچ ئازار ناـکـشـت. دواتر گهـر ئـو له سـداره بدرـت، واتـه من دهـبمه هـی کوشـتنی و من دهـبمه بکوژ، ههـرگيز ئـوهـم ناوـت. له دادگاش دهـن: مهـجـيد بـرته دهـتگوت، شوم پـ نه که يـت دهـتسوـتـنـم، دواتر بـیاری مهـرگـم به سهـردا دهـدر و تهـواو! بـيه گهـر بـ من نه بیت، ناـبـت بـ هـيچ که سی دی بی! ئـستا دهـپاـيـته وه بـ سزای مهـرگ!

سه یر ئه وه یه دوا ی چه ند جار گه ینه وه به دانیشه کانی دادگا له ئیسپانیاه به تاران، وه دوا ی دوا دانیشن، کاتیک ئامینه وته یه کی زه کاره گهر له دادگادا په شکه شه ده کات، نیقاب (ووبه ند) ه که ی لاده دات و ده یت خه تان سه یر بکه ن و خه تان له جگه ی من یان کچ و ژنه کانتان له جگه ی من دابنه، تا زیاتر له تاوانه که و ئازاره کانی من بگهن. بیر له خوشک و کچه کانتان بکه نه وه، تا که سه ژیان یان له تان نه کات، گهر نه یانویست شو به که سه بکه ن که به ده یان نه به ت. زه به ی دانیشه توان و بگره هه ندیک له دادوه ره کانی شه فرمه سک به چاوانیدا ده نه خوار، که چی دادوه ران دوا ی پشووی او ئه کاره ی به یاری که تایی به وه ده دن، که ته نها چاو کی مه جید کو به بکه ت، چونکه یاسای چاو له بری چاو به مره فیه کی ته واه و ئه م به په شه ریه ته ی ئیسلام نیوه مره فه و یه ک چاوی به رده که و ت! خه گهر ئامینه به و ت هه ردوو چاوی مه جید کو به بکه ت، ئه و ده به ت بیست میلیان تمه ن بدات، واته هه قی کو به رکردنی چاوی دووه می به پاره وه ک په شه کی سزاکه به مه جید بدات! ئامینه ده ی په ده به ت و ده یت، ئه و نه ک چاوه کانم، بگره ته وای ته ندروستی و ح و داها تووی له ناو برده م. پاشان یانی من حسابی نیوه ی ئه و به شه ره م به ده کره ت؟! مه جید له دیمه نه کی که میدی ئاسادا و له دادگا و په شه ئاماده بووان ده یت، جه نابی حاکم ئه و داوای منی کرد، که به به نم، من نه مه نه نا، که شه که له مه وه دروست بوو، من وام کرد تا ئه و وازم له به نه ت! دادوه ره ده یت: ئه وه که ی قسه یه، به ئه مه له ئه رانیان له هیندستان، تا کچ کو به به نه ت!

دوا ی به نه برده و سه ره ئه شه یه کی زه و ته نانه ت چاو په که وتن به وه زیری داد و داواکاری گشتی، ئینجا دادگای په داچوونه وه ی تاوانه کانی

تاران بـ یاری ئه وه ده دات، که له بهر ئه وهی ئامینه نه که ههر چاوه کانی کوـر بووه، بهـ کو بهـ شـکی زـری ده موچاو و ده ست و سه ریشی شـواوه و سوتاوه، بـیه بـ قهره بوو کردنه وهی ئه م زیانانه، دهـ توانن به یاسا چاوی دووه می مه جید به دـ پهی تـزاب کوـر بکه ن، واتا ئـستا ده توانـت هه ردوو چاوی ناوبراو کوـر بکـرت. دوا ی حه وت ساـ له رووداوه که، رـ که وتی ۱۴ای مایسی ۲۰۱۱ دیاری ده کـرت بـ جـ به جـ کردنی سزاکه به سه ر مه جیددا. لهـ و کاته دا ده بـت تاوانکار بـ هـ شـ بکـرت و ئامینه یان یه کـک له خـزانه که ی تـزاب بدـ پـنـته ناو چاوهـ کانی ناوبراوه وه. هه موو ئاماده کارییه ک ده کـرت، باسه که له میدیادا گه رمه، رـ کخراوه کانی بواری مافه کانی مرـق وه ک لـ بووردنی نـوده وـه تی (ئه منستی) داوا ده که ن سزاکه جـ به جـ نه کـرت، چونکه دـ ندانه و بـ به زه ییانه یه. هه ندـک که سوکاری نزیک ی ئامینه ش وه ک باپیر و پوری داوا له ئامینه ده که ن له مه جید خـ ش بـت. پـ شـتـریش دایک و باوکی مه جید خـ شی داوا ی لـ ده که ن لـی خـ ش بـت و شوی پـ بکات، ئامینه ـازی نا بـت، قهره بوو کردنه وهی پاره شی ناوـت. دهـ تـ با من دوا هه مین که س بم که ئه م تاوانه ی به رامبه ر بکـرت و که سی تر نه یچـ تـت. وته بـ تـکی شیرین عه بادی ته له فونی بـ ده کات (نازانم بـ چی خـ ی په یوه ندی پـ وه ناکات، زـر جـ گه ی ـه خنه یه ـ هیوا)، داوا ی لـ ده کات که داوا ی سزای چاو له بری چاو نه کات، چونکه بـ ناوبانگی ئـران و خهـ که که ی خراپه!

سه‌یر ئه‌وه‌یه مه‌جیدی تاوانکار له‌ دادگا و ههر کا تـک ئه‌م ده‌بینـت، ته‌نانه‌ت دوا جاریش پـش جـبهـجـکردنی سزا که، سوکایه‌تی پـ ده‌کات و جوـنی پـ ده‌دات و ئامینه به‌ هـکاری کـشه‌که ده‌زانـت! دوا کا تی جـبهـجـکردنی سزا که له‌ مانگی هه‌وتی ۲۰۱۱دا تـزـک پـش جـبهـجـکردنه‌که‌ی ئامینه له‌ تاوانکاره‌که خـش ده‌بـت! لـره‌دا گه‌وره‌یی و مرـقـدـستی ئه‌م ژنه ده‌رده‌که‌وت. کا تـک مه‌جید ئه‌مه ده‌بینـت دـت به‌ره‌و ئامینه و ده‌ست و پـیه‌کانی ماچ ده‌کات و داوای لـ ده‌کات شوی پـ بکات، تا کو تا له‌ ژیاندا یه‌ خزمه‌تی بکات، به‌ام ئه‌م گاـته‌ی به‌م پـشنیازه دـت. ئامینه له‌ لـدوانیدا بـ میدیاکان ده‌ـت: من خه‌باتی خـم کرد، تا دوا قـناغ، بـ ئه‌وه‌ی پیاوان بزانی گهر تاوانی وا بکه‌ن بـ سزا و لـپـچینه‌وه نابن، بـ ئه‌وه‌ی من دوا قوربانی بم، گرنگ ئه‌وه بوو من په‌یامه‌که‌م گه‌یاند، دواتر ده‌بوو لـخـش بم، تا بیسه‌لمـنم، که من دژی ئازاردانی خه‌کم، ده‌مه‌وت هه‌موو که‌س به‌ ئاشتی و سه‌لامه‌تی بژی، نامه‌وت که‌س به‌ هـی که‌سی منه‌وه ئازار بکـشـت. ئه‌و بـیاره ئازارده‌ره، به‌ام ده‌بوو بیده‌م. گرنگ ئه‌وه بوو من وه‌ک ژنـکی رـژه‌باتی و ئـرانی خه‌باتی خـم کرد، تا ئه‌وه‌ی مافی ئه‌وه‌م به‌ده‌ست هـنا، بتوانم چاره‌نوسی ئه‌وه‌م به‌ده‌ست بـت، ئایا چاوی

کوځر بکه نه وه یان لای ببورم. نه وه ئامانج کی من بوو، که ئی موی
ژنان وهک پیاوان مافمان هیه و ده توانین به دهستی به نین، جا لای
خش بم یان نا.

ئامینه دواچار وهک قهره بوو داوای بژاردنی مادی دهکات، چونکه
پاره یه کی زری پویسته ب نه وه موو نه شته رگریانه ی هشتا
ده ب ت نه جامی بدات ب چاککردنه وهی ده موچاوی، چونکه ما هوشیان
توانای دارایی وایان نیه تا هاوکاری بکه. لره دا دادگا ته نها
۱۳۰ هزار ئیری پ اوا ده بین ت، چونکه نه و ژنه و نیوهی
قهره بووی پیاو ک وهرده گر ته وه، به پ یاسای نه و واته، که گوایا
له سهر شریعه تی ئیسلام دا ژراوه!

تا کاتی نویسی کت به که ئامینه له ئیسبانی ده ژی و نه شته رگری
تر ب روخساری ده کهن، هاوکات خشی وهک چالوان کی بواری مافه کانی
ژنان و کچان خه بات دهکات.

سهرچاوه: Auge um Auge: Ein Verehrer schüttete mir Säure ins
Gesicht. Jetzt liegt sein Schicksal in meiner Hand, Ameneh
Bahrami, Knur Taschenbuch, Germany, 2012, ISBN
978-3-426-78489-1